

İllər onu qocaltmadı...

Ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 101-ci ildönümü arafəsində bu dahi şəxsiyyətlə birgə işləmiş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sabiq köməkçisi, Prezident katibliyinin keçmiş rəisi, tarix elmləri doktoru, professor Dilarə xanım Seyidzadə ilə redaksiyamızda keçirilən görüş maraqlı məqamlarla yaddaşlarda qaldı. Söziün açığı, kollektivimiz bu görüşə xüsusi hazırlaşmışdı və onun maraqlı keçəcəyinə inanırdıq. Bilirdik ki, Dilarə xanımın söyləyəcəkləri, onun ulu öndərlə bağlı xatirələri bizi böyük bir tarixlə üz-üzə qoyacaq. Belə də oldu.

Dilarə xanım danışır, xatirələr çözlənir, ulu öndərin həyat və fəaliyyətinin indiyədək heç kəsə bəlli olmayan məqamlarına aydınlıq gətirilirdi. Ona ünvanlanan suallar Dilarə xanımı ötnələrə qaytarır, kim bilir, bəlkə də nostalji hissələrini oyadırdı. Suallar isə bitib-tükənmirdi. Ulu öndərlə ilk tanışlığı, ilk görüşləri, birgə fəaliyyətlərinin tarixçəsi, uzaq ölkələrə səfərləri, dünya liderləri ilə görüşləri haqqında Dilarə xanım böyük həvəslə danışırdı. Danışdıqca da bizi təəcübləndirir, heyratləndirir, qürurlandırır. Bu görüşü daha mənalı etmək üçün şəxsi həyatının da bəzi səhifələrini və rəqləyir, xatirələrin işığında atalı, analı, qardaşlı günlərinə qayıdırdı. Xəyalən özünü o dönəmlərdə hiss edir, cavanlaşır, gəncləşir, sanki ruhu təzələndirdi. Atası mədəniyyət tariximizdə xüsusi yeri olan jurnalist, diplomat, tərçüməçi... Bağır Seyidzadənin çəkdiyi acılardan, əldə etdiyi uğurlardan danışırdı. Təkcə bir məsələnin üstündən ötüb keçirdi... Halallığa, dürüstlüyə böyük önəm verən Bağır müəllimin övladlarını da bu ruhda tərbiyə edib, onların təhsilinə böyük diqqət yetirdiyini desə də tək Fuadın adını çəkmirdi. Bəlkə də "yeri deyil", - deyər düşündü. Bilmirəm, hər bir halda, Fuaddan danışırdı. O Fuaddan ki, cəmi 34 illik həyatına böyük uğurlar sığdırıb, sənəti ilə, şəxsiyyəti ilə ulu öndər Heydər Əliyevin də diqqətini çəkmiş, hörmətini, etimadını qazanmışdı. İnsan sərrafı, yaxşılara dəyər verməyi bacaran, istedadlı gənclər üçün işləməyə geniş meydan açan dahi şəxsiyyət Fuadın gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirdi. Bir qəzavü-qədar, faciəvi sonluq olmasaydı Fuad ümummilli liderin seçib formalaşdırdığı komandasının ən layiqli

Fuad Seyidzadənin layihələrindən nümunələr

üzvü olacaqdı. Bəli, olacaqdı, çünki onu sevənlərə, dəyər verənlərə, uğurlarına sevinib gələcəyinə ümid bəsləyənlərə "xəyanət" etdi Fuad. Gənc yaşında "ölümü seçib" bu həyat meydanında yerini boş qoydu. Mənə elə gəlir ki, illər öncə Fuadın həyatdan gedişi ilə ürəyində açılan, sağalmayan yaranı tərptəmək istəmədi Dilarə xanım. Elə mən də: "Dilarə xanım, bir az da Fuaddan danışın, onu hamıya, hər kəsə sevdiren nə idi?" - sualını verməkdən də bu səbəbdən daşındım. Ancaq xatirələrdə və bir də tikib-qurduğu, Bakıya yaraşlıq gətirən memarlıq abidələrində yaşayan gənc, istedadlı memar Fuad Seyidzadə haqqında ictimaiyyətə bəlli olmayan məlumatları Dilarə xanımın dilindən çox eşitmək istəyirdim...

Fuadın ölümü Dilarə xanım üçün böyük zərbə, taleyin acı sınağı idi. Sevimli ana, atasından sonra qardaş itkisi onun dünyasını alt-üst etmişdi: "Uzaq gəncliyimizin unudulmaz dostu... Yaddaşlara həkk olan, əsl kişi ləyaqətli və nəcabətli insan... Gənc, yaraşlıq və mehriban oğlan... Böyüklə böyük, kiçiklə kiçik... Qardaşımdan yaxşısı yox idi...", - deyən Dilarə xanımın bu sözləri onu dünyalar qədər sevdiyini ifadə edirdi. Fuad haqqında xatirələrdən, söylənən fikirlərdən aydın olur ki, onu hamı sevirdi, şəxsiyyətinə hörmət edirdi. Çünki yüksək insani keyfiyyətlərə malik

İstedadlı memar Fuad Seyidzadəni xatırlayarkən

idi və onun çoxunu atası Bağır müəllim-dən əxz etmişdi. Müxtəlif vəzifələrdə çalışan Bağır Seyidzadə Azərbaycanın ilk kinematoqrafiya nazirlərindən biri (İlk nazir Rəsul Rza, ikincisi B.Seyidzadə) olub. Xalq yazıçısı Anar yazır: "Atam deyirdi ki, adətən bir iş təzə təyin olunan şəxs çox vaxt özündən əvvəl işləyənlə yüz cür irad tutur, olan və olmayan nöqsanları axtarıb tapmağa çalışır. Bağır bir dəfə də olsun buna yol vermədi, əksinə, mənim dalımca danışmağa çalışan bəzi demaqoqların ağzından vurdu. Atası kimi, Fuad da eyni nəcib xasiyyətə malik idi".

Fuad tərpedən-dımağadək istedad idi. Tanrı onu ən xoş saatında yaratmış, yaxşı olan heç nəyi əsirgəməmişdi. Fuad Bakıdakı 6 nömrəli məktəbi bitirmiş, musiqi təhsili də almışdı. Atasının çevrəsi böyük idi, dövrünün tanınmış insanları, görkəmli sənətkarlarla dostluq edirdi. Hələ uşaq ikən çəkdiyi şəkilləri Xalq rəssamı Mikayıl Abdullayev çox bəyənməmiş və onun Rəssamlıq Məktəbində oxumasını məsləhət bilmişdi. Maestro Niyazi isə Fuadın musiqi sahəsində güclü duyumuna görə dostu Bağır müəllimə onu dirijorluq sənətinin arxasınca göndərməsini tövsiyə etmişdi. Sən demə, onun bütün bu yaradıcılıq sahəsinə olan marağı daxilindəki başqa bir potensiala bağlı imiş. Memarlığa olan həvəs, maraq onu Moskva Memarlıq İnstitutu-

na qədər aparıb çıxarmışdı. Fuad özünü, yaradıcılıq potensialını elə tələbə ikən göstərə bilmiş, onun "Sumqayıt - peyk şəhər" layihəsi Havana şəhərində keçirilən müsabiqədə mükafata layiq görülmüşdü. Ötən əsrin 60-70-ci illərində Fuad Seyidzadə artıq Azərbaycan memarlığının inkişafında öz yeri, xidmətləri olan, bu sahədə yaddaqalan əsərlər yaratmış istedadlı, yüksək bədii zövqə, yaradıcı təxəyyülə malik bir memar kimi tanınırdı. Tanınmış memar Rasim Əliyev "Fuad mənim üçün doğma, ən yaxın adam idi" adlı xatirəsində yazır: "Biz uşaqlıqdan bir-birimizi tanıyırdıq. Atalarımız dostluq edirdilər. Ailəvi yaxınlığımızı görə tez-tez görüşürdük. O, müttəliəni çox sevirdi. Xüsusilə də xarici ədəbiyyatı. Həmişə yeniliyə can atırdı. Onun maraqlı işləri müsabiqələrdə rəğbətlə qarşılanırdı. O, standart memarlığı qəbul etmirdi. Ənənələrin, milliliyin tərəfdarı idi. Çalışdı ki, layihələrində müasirliklə milliliyi məharətlə qovuşduraraq daha gözəl və canlısını yaratsın. Keçmiş SSRİ-nin bir çox şəhərlərində tikilən mehmanxana və restoranlar məhz Fuad Seyidzadənin layihələri əsasında həyata keçirilmişdi. Heydər Əliyev Fuadı çox sevirdi. Biz əvvəlki mənzilimizdə yaşayanda Heydər Əliyev tez-tez bizə gəlirdi. Fuadı da bizdə görmüşdü. O, istedadlıları çox sevirdi. Sonrakı illərdə

həmişə Fuad Seyidzadəyə diqqət və qayğı göstərirdi".

Fuad Bakını çox sevirdi, bu şəhərə yeniliklər, gözəlliklər gətirməkdən zövq alırdı. O, evlərin məhəllə-məhəllə tikilməyinin tərəfdarı idi və yeni salınan mikroyonlar onun layihəsi əsasında tikilirdi: hər məhəllənin öz servis sistemi, məktəbi, uşaq bağçası, mağazası, məişət xidməti və s. bütün bunlar sakinləri razı salır, onlara rahatlıq gətirirdi. Həmkarları deyirlər ki, Fuad "köhnə Bakı"ya vurulsa, onu sevsə də paytaxtın yeni simasını yaratmaq ideyalarına can atan memar, müasir düşüncəli insan idi. Qərbə, Şərqə səfərlərində oradakı gözəlliklərə heyran qalır, Bakını da yeni, gözəl meydanları, küçələri, müasir yolları olan şəhər kimi görmək arzusu ilə yaşayırdı. Bakıda şəhərimizin ən görməli yerlərindən olan Funikulyorun qarşısındakı meydanı yəqin ki, xatırlayırsınız. Sən demə, bu meydan (heykəltaraşlar Q.Şüccəddinov və A.Mustafayev) Fuadın zəngin təxəllüyünün məhsulu imiş. Yaşasaydı, bəlkə də neçə-neçə gözəl əsərlər, binalar yaradacaq, Bakının gözəlliyinə gözəllik qatacaqdı Fuad.

Qayğıkeş övlad, qardaş, ər, ata idi Fuad həm də: "Atamız ağılımız, anamız qəlbimizdir", - deyən Fuad ailədə gördüyü sevgini də zamanında bərabər payla-

ya bilmişdi. Dilarə xanımı bir bacı deyil, həm də dər, sirr ortağı bilirdi özünə. Azacıq ondan ayrı düşəndə, adətən uzun səfərlərə gedəndə məktublar işə düşər, müdrik kəlamlar dürr kimi səpildirdi ağ vəraqələrə: "Orada mənim bütün dostlarıma məsləhət gör ki, əgər işləri qaydasında getməsə əyləşsənlər, şirin çay içsənlər və ikinci oktavanın re-diyez notunu aşmadan 3-4 saat sakitcə söhbət etsinlər. Qoy onların şüarı belə olsun: əgər yaşından, xasiyyətindən, dünyagörüşündən asılı olmayaraq bütün insanlar hər bir hərəkətdən əvvəl əyləşsələr, fikirləşsələr, səmimi söhbət etsələr, hövsələsiz olmasalar və insana o qədər də xas olmayan rəzil duyğuları bir kənara qoyub ona daha çox xas olan nəciblik və qarşılıqlı hörmət hissini rəhbər tutsalar, onlar xoşbəxt olacaq. Belə yaşamaq düzgün olacaq", - deyən Fuadın özü də belə yaşayırdı: kin-küdurətdən, pis əməllərdən uzaq. Onun dünyasında özü demiş, "rəzil duyğulara" yer yox idi. Bu isə onu ucaldır, yaradıcılıq qabiliyyətini gücləndirir, ona çoxlu dostlar qazandırdı. Məhz elə bu səbəbdən də dostları onu "yaxşı dost, böyük estət" adlandırdılar.

Fuad qısa ömür yaşadı, ancaq onu layiqincə başa vurdu, yaxşı ad qoyub getdi, xatirələrə döndü. Xatirələrdə yaşamaq özü də bir xoşbəxtlikdir. Biz də o xatirələrin işığında onu doğmalarından alıb aparın 14 avqustun təkrarlanması 52-ci ildönümündə "həmişə cavan" Fuadı elə belə xatırladıq, gəncliyində olduğu kimi. Çünki illərin onu "qocaltmağa" gücü çatmayıb...

Zümrüd QURBANQIZI,
"Respublika".